

Med hjärtligaste hälsningar
December - 8. 1
Lennart -

AV LENNART BERLIN

EN KALENDER OM LÅNGEDRAG
AV LENNART BERLIN

Många gånger har jag av långedragabor blivit tillfrågad om olika händelser på Långedrag, när hus och annat tillkommit, eller när det och detta inträffat.

Ofta har jag kunnat ge svar på frågorna, men lika ofta har jag funnit att mycket varit osäkert i tiden.

En del av vad som hänt i och kring Långedrag har beskrivits, av Kalle Rudolf och många andra och man har, mer eller mindre korrekt, skildrat Långedrags utveckling från att ha varit en obetydlig plats på kusten, till först en populär badort, sedan en lika populär boplatz för utflyttade göteborgare och slutligen fram till platsens obestridliga rang av centrum för "det rörliga båtlivet."

Avdelningen för framtidsvisioner är också välfylld och här har fantasin fått fritt spelrum, med drömmar om internationellt konferenshotell i kolossalformat och hopp om en plats på världskartan.

En sammanfattande krönika om Långedrag saknas dock och i väntan på en sådan kan en "När-Var-Hur-kalender" kanske fylla en funktion.

Med hjälp av tillgänglig litteratur och minnesgoda långedragsvänner har jag därför sökt åstadkomma en sådan kalender som väl innehåller det mesta av allmänt intresse om Långedrag och den närmaste omgivningen.

Förhoppningsvis skall den kunna ge svar på flertalet av de frågor som brukar ställas.

Mycket finns väl att tillägga, men detta får bli en början. Med ytterligare bidrag från "dem som minns" kanske kalendern sedermera kan tillföras flera intressanta bitar.

Vad är väl då Långedrag? Egentligen en mycket liten plats i gamla Älvsborgs municipalsamhälle i Västra Frölunda socken, betydligt mindre än vad mäklarna menar i sina annonser "villor till salu", där allt väster om Sanna och norr om Näset är Långedrag.

Någon liten generositet får man väl visa, men det egentliga Långedrag utgöres av Långedrags Strandplats, som i sin tur består av Skutskär och ett mindre landområde invid denna holme, så som beskrivningen en gång lydde.

Gränsen går huvudsakligen i Solhöjdsgratan, Saltholmsgatan och Talattagatan och platsen avsattes vid storskifte år 1806 som gemensam tillägg- och upphalningsplats för båtar, tillhöriga befolkningen på Hinsholmen, Käringberget, Hagen m.fl. hemman.

Man skrev den gången; "hamnen skall för evärdelig tid upplåtas åt lotsar och strandsittare."

Det är som synes bara ett ringa fåtal som bor i det egentliga Långedrag och det är än färre som av tradition kan sägas vara långedragabor.

Vid tiden för storskiftet redovisas på långedrag sex hushåll, av dem fyra lotsar.

Härtill kommer två sällsalterier, ett av dem på Skutskär där Café Miramar senare byggdes.

Hamnen som nämns är Långedrag Gamla Hamn med sin upphalningsplats. En sådan fanns också på Skutskär, jämte några sjöbodar.

Hamnföreningen som i dag arrenderar Gamla Hamnen följer traditionen så långt det är möjligt och flertalet av föreningens medlemmar kan också hänföras till gruppen "lotsar och strandsittare."

Namnet Skutskär har tyvärr kommit på undantag och man har i vissa kretsar börjat ersätta det med det pietetslösa och ganska förfärliga "Långedragssudden" en benämning som man får hoppas skall försvinna snarast möjligt.

Det till sin omfattning således mycket lilla Långedrag är omgivet av Vässingsö, eller "Öa", Saltholmen, Ängholmen, Hinsholmen, Skärvall och Eckran.

Alla dessa områden har sedan urminnes tid sina egna namn och det finns knappast någon anledning att nu sammanföra dem alla under det gemensamma namnet Långedrag.

Namnen har ju sina egenvärden och "de gamle" var alltid noga med att bevara dem levande.

Veterligt skulle t.ex. en "Ängholmebo" än i dag tveka om att säga sig bo på Långedrag.

Något litet "bytänkande" får trots allt tillåtas och gärna uppmuntras.

Många av kartans namn har av div. experter fått egendomliga tydningar som man nog har anledning att ställa sig tveksam inför.

Sålunda säger man, att Långedrag betyder "det långa vattnet" där det "drar" (blåser) medan en annan tydning är att man på "det långa vattnet" måste "dra" (ro) duktigt när man från södra skärgården skall in till staden.

Med all respekt i övrigt för vännerna med dessa åsikter, tror jag dock mera på Daniel Sjöberg och andra gamla långedragabor som hävdar, att namnet med all sannorlighet kommer av det "långa draget."

Från Kilen gick förr ett drag (sund) som vid Skutskär delade sig i två grenar, en söder om Skutskär en norr därom.

Den längre grenen, som gick ut söder om Skutskär, kallades ibland "långa draget" dock merendels "Ödraget" eller "Pallesundet."

"Det långa draget" förefaller ha betydligt närmare släktskap med Långedrag än de övriga förslagen.

Det korta draget norr om Skutskär kallades väl aldrig "korta draget" men det vore inte underligt om man använde de båda namnen för att skilja de båda dragen åt.

Det korta draget fylldes igen redan på 1870-talet, medan Ödraget fylldes när spårvägen drogs till Långedrag år 1908.

På andra sidan Ödraget, på Vässingsö, låg Öbacken, den tidens primitiva dansbana och över Öbacken reser sig Öberget på vars topp vi kan se sandstenskulan från Övedskloster i Skåne.

Ödraget kallades också Pallesundet, däremot aldrig "Palmsundet" som får antagas vara en vantolkning att skylla kartritaren för.

Pallesundet har fått sitt namn efter det närliggande Palleberget med sin "Pallehölja", en numera igenfylld damm.

Villan på bergets topp heter följdriktigt också "Palleklint."

Någon har velat förklara "Palmsundet" med att man där hade "palmat" (dragit) båtar från sjön in i Kilen.

Med fri insegling från sydväst är det dock föga troligt att någon gjort sig besväret med att "palma" båtar genom det sundet.

Också andra namn har fått märkliga tydningar. Så menar man t.ex. att man på Saltholmen skall ha skavt eller kokat salt, att man på Ängholmen hade "ägnat" (agnat) fiskeredskap och att man på Vässingsö hade byggt "vässingar" (snipor).

Inte för dåtidens fåtaliga befolkning runt till diverse olika öar för att på var och en av dem utföra en viss syssla som sedan har givit öarna deras namn.

Om den teorin skulle gälla generellt, kan man undra vad folk hade för sig på Hunneskär, på Hammarskär eller på Dalsarna.

Fanns något smör att hämta på Smörböen och vad hade man för sig vid "Röverna", eller "Rymporne" som Limpekalle sade när han ville vara lite fin i mun.

Skärvall heter på gamla kartor "Skarfvallsvik" och det vanliga namnet på Kilen var "Vässingsvik." Skär är ett hemman i närheten.

Många gamla sade förövrigt ofta "Kien" och aldrig med tillägget "Hinsholms-."

Däljebergen ligger vid Långedrag's gamla skola och "Däljan" är en rejäl klyfta i de bergen, tidigare snårbevuxen till ogenomtränglighet.

Dessa namn har dock aldrig setts i några kartor.

Endast få vet att "Hinsholmsbergen" sträcker sig från Kilens norra strand ända till Västerberget och Oscar II-s fort.

I väster når de fram till Solhöjdsгатans övre del och i öster övergår de i Eckran.

I sydväst gränsar de till Långedrag ovanför tomterna vid Kustvaktsgatan.

Käringberget ligger på KA 4:s område vid älvstranden, medan Rosenberget däremot är beläget nära Käringbergets spårvagnshållplats.

Också Käringberget har fått sin tydning och man menar, att på det berget stod "kärringarna" och spanade efter sina karlar när de väntades hem från sjön.

Nu är "käring" emellertid ett vedertaget namn på ett kummel (sjö-
märke) och det var nog snarare en sådan käring som stod på berget.

Käringbergets by befolkades nästan uteslutande av sjöfolk och man kan nog utgå ifrån att dessa hade placerat käringen på Käringberget.

Tre kända bäckar ledde förr till Kilen. En gick fram i nuvarande Eckragatan och mynnade ut där tidigare Gamla Vägens hållplats låg. En bäck kom från Skärvall och gick till Kilen i nuvarande Tandkullegatan och den tredje kom från höjderna kring Tranered och mynnade ut där i dag "Skära Kiosken" ligger. De två första bäckarna fylldes igen medan den tredje lades i kullvert när området kring Västra Palmgrensgatan bebyggdes.

Från Kilen ledde, förutom Ödraget, också ett drag som mynnade ut i "Slipen" och den sista biten av detta drag lever ännu i friskt minne hos äldre långedragabor. Draget fylldes igen när Solhöjdsgatan tillkom.

Innan spårvägen lades ut gick vägen till Långedrag från Hinsholmen i Gamla Vägen och dess förlängning i Eckragatan/Palmsundsgatan utmed Kilens norra strand.

Vid högvatten var vägen bitvis ofarbar och bara "Spökekullen" vid foten av Fortgatan syntes ovan vattenytan. För småpojkar blev kullen då ett skepp i storm och en uppskattad lekplats.

Införandet av gatunamn må ha varit en nödvändighet, men hos långedragaborna gjorde de ingen större lycka. Man lärde sig väl några namn, men i stort fick det förbli vid det gamla.

Om en främling ville ha besked om vägen fick han först tala om vem han skulle besöka. Då kunde han få den hjälp han behövde.

Man behöll i det längsta de gamla och invanda namnen och Solhöjdsgatan fick förbli "Stuvarns backe", Torpedgatan "Mellanders backe", Försvargatan "Wickmans backe" och Fortgatan "Bagarns backe."

Taxichaufförer kunde länge tveka om Fortgatan, men aldrig om "Bagarns backe."

"Krigarbacken" på Saltholmen är dock av senare datum. Namnet fick den sedan luftvärnet under 2:a världskriget haft en strålkastare placerad på bergets topp.

Efterföljande kalender upptager endast korta notiser och årtal, mera sällan några kommentarer.

Det är dock min förhoppning, att den ändå skall kunna ge svar på en rad frågor om Långedrag.

Hinsholmen, också skrivet Hensholmen eller Hestholmen, var vid denna tid ett skattehemman som år 1649 överlämnades till Magnus Gabriel de la Gardie som donation. 1556

År 1860 övergick Hinsholmen till Kronan som militiehemman.
Ting hölls på Hinsholmen år 1601.

Vässingsö är i domboken noterad som "enn wttö wed Hensholmen." 1585
(En utö vid Hinsholmen)

Vid slutet av 1600-talet blev Vässingsö Kronans egendom, men från början av 1700-talet tillhör ön Hinsholmen.

Saltholmen och Ängholmen, ibland gemensamt kallade Ängholmarna, börjar omtalas vid denna tid. 1640

Namnet Långedrag syns första gången omnämnt i domboken. 1766
Platsen har dock långt tidigare varit känd som fiskeläge.

Omkring detta år bygger J.P.Kullman från Göteborg ett trankokeri med två kittlar på Skärvallssidan av Vässingsvik. 1775

År 1790 ändras kokeriet till sillsalteri och år 1800 läggs verksamheten ner. Kullmans namn nämns ej vidare i handlingarna.

Samma år anlägger Richard Söderström från Göteborg ett trankokeri med fyra kittlar på Vässingsviks insida.

År 1781 säljs anläggningen till I.Lindhult från Göteborg, som år 1790 ändrar verksamheten till sillsalteri.

År 1800 har salteriet sålts till A.Gavin, också han från Göteborg. Gavin överlåter i sin tur anläggningen till P.Dam.

Omkring år 1755 fanns även ett sillsalteri på Käringberget, ägt av skrivaren Hagstedt från Majorna. Salteriet lades ner år 1790.

Under senare delen av 1700-talet anlades en landsväg från Göteborg till Långedrag, som sedan blev ett illa beryktat tillhåll för smugglare, som på den nya landsvägen bekvämt kunde frakta sina varor från sjön till staden. 1780

Detta år bodde på Långedrag tre lotsar och två fiskare vilka synes ha varit de enda bofasta.

Nu redovisas på Långedrag sex hushåll, varav fyra var lotsar. 1800
Vad de övriga sysslade med är ej noterat.

På en karta från denna tid finns inritat fyra byggnader för silsalterier, belägna på den plats där senare Café Miramar skulle uppföras. 1806

Också på Vässingsö lär lämningar efter silsalterier ha funnits, men dessa är numera utplånade.

Vid storskifte år 1806 avsattes Långedrags Strandplats som gemensam tilläggs- och upphalningsplats för båtar, tillhöriga befolkningen å Hinsholmen, Karingberget, Hagen m.fl. hemman.

Området utgjordes av Skutskär, samt en del av fastlandet invid denna holme, det egentliga Långedrag.

Det har ej kunnat fastställas när Långedrags Lotsstation inrättades, men det antages på goda grunder, att så skedde redan i början av 1800-talet.

År 1780 redovisade man tre bofasta lotsar och 1800 hade antalet ökat till fyra.

En stadigvarande ökning av antalet lotsar tyder på att verksamheten under hand erhöill en fast organisation och Långedrag var sedan lotsplats under långa tider.

Vid denna tid startades regelbunden ångbåtstrafik från Göteborg till södra skärgården, något som också kom Långedrag till godo, då ångslupen Delphin 2-3 gånger per vecka gör badturer bl.a. till Långedrag. 1830-1850

- Ynglingen Johan August Brandtman från Långedrag var nu lärare i Västra Frölunda. 1840
Han blev senare även klockare och "orgelnist" i Frölunda.
- Långedrag har nu sexton hushåll. Sex lotsar, fem kustroddare, tre fiskare och två arbetsskarlar. 1850
Långedrag börjar alltmer att uppskattas som badort.
- Lotsen Isak Lange har nu byggt en kallbassäng vid Långedrags strandplats, där badet kostar 6 skilling, men där man mot tillägg också kan få avnjuta ett karbad med varmt saltvatten. 1856
Lange var den första på Långedrag med egen telefon.
- Några sommargäster köper ett stycke mark för att anlägga en badinrättning. 1858
Första delen stod färdig år 1859 och året därpå var ytterligare en bassäng klar, liksom också ett varmbadhus samt stall för badgästernas hästar.
Drivande kraft för dessa anläggningar var segelmakaren M.F. Leffler.
- Långedrags badgäster fick detta år betala 10-16 riksdalen per månad för sommarrum i privathus. 1860
Man kunde räkna in c:a 200 fasta badgäster och platsen börjar anses som "överbefolkad."
Skomakaren Petter Järnstedt, född år 1800, död i kolera år 1866 var bokförd för "ett hus i Långedrag" där han år 1830 startar ett skomakeri.
År 1860 öppnar Jernstedt en skola i sitt skomakeri med hjälp av dottern Johanna Dorotea, född 30/12 1845 död i september 1860.
Skolan beskrivs i en artikel i Handelstidningen den 18 augusti 1860.
Jernstedts skola var veterligt den första på platsen.

Vid denna tid startar Lotsverket varvsrörelse på Ängholmen, 1860
där man bygger och underhåller lotsbåtar.

Efter hand utvidgas verksamheten att omfatta även andra båtar
och varvet övergår senare i privat ägo.

Under åren 1926-1931 ägs varvet av Ivar Lignell med Sven Ols-
son som arrendator och Janne Jacobsson som verkmästare.

År 1931 övertages varvet av Adolf Lager som sedan 1920 haft
en motorverkstad på området och sedan år 1962 drivs rörelsen
av Adolf Lagers son Harry.

Västra Lotsdistriktet hade vid denna tid tre ambulerande sko- 1863
lor.

En lärarinna undervisade växelvis vid Kungshamns lotsplats på
Smögen i 3,5 månader, under tiden 18/5-17/9 undervisade hon 37
lotsbarn på Långedrag och slutligen var hon på Rörö i 3,5 måna-
der.

Barnen på Långedrag behövde tydligen ett par veckors extra duv-
ning.

GSS (GKSS) hyr på Långedrag två rum hos Isak Johansson, som
klubblokal och för övernattningar.

Hyran var 120 riksdaler riksmünt per säsong. Förhyrningen upp-
hörde år 1875.

Nya Långedrags Badhus AB köper det av Leffler bildade bolaget 1864
för 2,789:- riksdaler riksmünt.

Under år 1866 bygger man om varmbadhusets norra del till resta-
urant, den första på platsen och bygger också två kägelbanor.

Varmbadhuset låg där nu parkeringsplatsen invid Vikingsborg
finns och kägelbanorna låg ungefär på platsen för terasserve-
ringen.

När kägelbanorna senare revs, anlades utsiktsplatsen "Talatta"
på deras grund.

År 1866 kunde man på ångbåten till Långedrag köpa biljett á 1866
kr. 1:50 för resa tur och retur, kalbad samt middag på restau-
ranten.

För varmbad tillkom kr. 0:50

J.F.Michaeli bygger Marieborg som sin privatbostad, av 4 tums kvistfria plankor, med 12 rum och kök samt en större glasveranda. 1868

Marieborg blev sedermera vinterrestaurant, i dag kallad Långedrag's Vårdshus.

På 1870-talet fylldes draget mellan Skutskär och fastlandet igen. 1870

GSS (GKSS) bygger en landstigningsbrygga på Långedrag. År 1873 förlängs denna brygga och görs bekvämare för landstigning.

År 1877 säljer man bryggan till musikdir. Alb. Lindstrand, dock med tilläggningsrätt för sällskapets båtar.

Ett ångbåtsbolag för trafik bl.a. på Långedrag bildas. 1872

Sporadiskt hade platsen tidigare besökts av trafikbåtar, som skovelångaren Göta Älv m.fl.

Under året utbjuder Badhusbolaget sina anläggningar till försäljning för ett pris om kr 26.000:- och Michaeli köper in dem.

Michaeli bygger Café Miramar, först tänkt att placeras på Skutskärs insida, men efter påtryckningar av Alb. Lindstrand, flyttad till västsidan och utsikten. 1873

Kommunalstämman beslutar att övertaga den skola som Lotsverket hållit under några år på Långedrag. 1874

Lotsarna som byggt skolan lovade att underhålla skolhuset och att förse det med material.

Lärare blev Viktor Palmgren, "Pjäxen" kallad, av skäl som den tidens skolbarn väl kände och ännu inte har glömt.

Palmgrens bror var kyrkoherden i Västra Frölunda, Axel Palmgren, och "magistern" bodde i hörnet av Eckragatan-Saltholmsgatan, en villa som senare övertogs av hans son mantalskommissarien Elof Palmgren.

Bästa elev i Långedragsskolan var detta år Gustav Alfred Johansson, son till kustroddaren Johannes Niklasson. 1875

I skolan var inskrivna 29 pojkar och 28 flickor.
Av målsmännen var 10 kustroddare och 33 kronolotsar. Dessutom fiskare, skeppare, timmermän, en pistolsmed och en tapetsör.

Exakt när Tullverket upprättade sin kustpostering på Långedrag har inte kunnat utrönas.

År 1875 fanns dock "Långedrag's Tullsnipa" bemannad med "kustvaktens till sjös" Andreas Mattiasson Wijk samt kustroddarna Johannes Niklasson, Sven Christiansson, Nils Christiansson och Mattias Sjöberg.

Fortsättningsskola om sex veckor startar liksom också slöjdundervisning med fyra timmar per vecka. 1877

Skolterminerna var, 15/2 - 1/7 och 1/9 - 15/12.

Långedragsskolan tillbygges och förses med lärarbostad om tre rum och kök. 1878

Formellt överlämnar Kronolotsarna skolhuset på kyrkostämman den 6/12 1879.

Handlanden Otto Berlin flyttar till Långedrag, först som sommargäst i Wijks hus i Gamla Hamnen, sedan som åretruntboende i nybyggd villa; så långt bort från Långedrag att han lika gärna kunde ha stannat i staden - enligt hans sons åskikt. 1885

Segelsällskapet Aeolus bildas på Långedrag. 1887

Detta år begärdes, att en särskild småskola skulle inrättas. 1888

John Svensson på Hinsholmen ställde ett rum till förfogande och Ada Werner anställdes som lärarinna, med en årlig lön om kr 300:-

Långedrag fick därmed daglig skolgång.

- Vid industriutställningen i Göteborg visade Övedsklosters Sandstensbruk i Skåne en pelare i sandsten krönt med en kula, som prov på sina produkter. 1891
Sakkunniga ansåg dock att sandsten var ett alltför ohållbart material i vår salta luft, där endast granit kunde duga.
Övedskloster lät därför ställa upp sin "kula" på Öberget för att få saken prövad och kulan står där än i dag, till synes oförstörd.
- Logen "Hinsholmens Hopp" av IOGT startar sin verksamhet och flyttar två år senare till egen, nybyggd fastighet vid nuvarande Gamla Vägen där verksamheten ännu bedrivs. 1895
- Första postkontoret upprättas på Långedrag och Frälsningsarmén öppnar barnhemmet "Morgonsol" i egen villafastighet invid Långedrags skola. Hemmet flyttar senare till Berga. 1897
- Kung Oscar II besöker Västerberget för att där bevittna första sprängskottet vid byggandet av "Oscar II-s fort." 1899
Glaset ur vilket majestätet drack en välgångsskål lär påpassligt ha omhändertagits av Harald Gedda enligt vad närvarande vittnen intygat.
Västerberget hade skänkts till Kronan av markägaren Rudolf Aust och bl.a. till minne härav har en gata i närheten fått hans namn.
- GKSS börjar bygga sin hamn på Skutskär, också det området en gåva av Rudolf Aust. 1900
- Långedrags Wiener Ångbageri börjar nu baka "det välkända Långedragsbrödet" i nybyggd fastighet vid "Bagarns backe." 1902
Alfred Sandelius startar handelsträdgård på Hinsholmen, med ett flertal växthus och friland. Anläggningen är nu riven och borta.
GKSS bygger klubbhuset "Vikingsborg" på Skutskär, med invigning den 1 juni i samband med en större regatta.
År 1917 överlätes huset på AB Långedrag och GKSS erhåller senare ersättningslokaler i den nya restauranbyggnaden.
- AB Långedrag, med aktiemajoritet hos Pripp & Lyckholm, bildas och Rudolf Aust säljer all sin mark till bolaget. 1903

Delar av Långedrag får vattenledning och vatten hämtas från ett par dammar i Hinsholmsbergen. 1904

AB Långedrag driver anläggningen och från ett enklare reningsverk distribueras vattnet genom sällan fungerande rör till ett blygsamt antal villor. Flertalet valde dock att också fortsättningsvis använda sina egna brunnar.

Dygnsförbrukningen var därför i början blygsamma 3.000 liter.

Den 16 mars brinner Café Miramar ner till grunden och tager med sig såväl den påbörjade, nya restaurantbyggnaden som "Sweizer-villan" och "Kapellet."

På bara 44 dagar och lagom färdig till sommarsäsongen, bygger dock F.O.Petterson en ny restaurant, placerad något längre söderut och som på grund av den olyckligt valda färgen snabbt blev döpt till "Gula Faran" av den alltid vakna folkhumorn.

Koloniområdet vid nuvarande Bygatan börjar bebyggas. 1905

Daniel Sjöberg startar varvsrörelse i inre delen av GKSS-hamnen. Varvet övertages år 1929 av Hjalmar Johansson och övergår sedan till Penta resp. Volvek åren 1974 och 1978.

Daniel Sjöberg var senare under många år hammästare hos GKSS och gick där vanligen under hedersnamnet "Daniel med kanonen."

Marieborg byggs om till vinterrestaurant och erhåller "fullständiga rättigheter." 1906

På Saltholmen byggs ett parkkafé, som år 1915 utbytes emot en nybyggd konditoriservering.

Konsul J.V.Svalander planerar att anlägga en fiskhamn på Långedrag, med järnvägsförbindelse till Göteborg via Säröbanan.

Man vill nu flytta restauranten till en ny hotellbyggnad på Saltholmen där också varm- och kallbadhus skulle uppföras. Planerna skrinlades dock och restauranten blev kvar på Långedrag. Därmed förföll också planerna på fiskhamn och järnväg, något som långedragborna knappast har anledning att beklaga.

Långedrag blir municipalsamhälle, som år 1921 sammanslås med Hagens municipalsamhälle, till Älvsborgs stads som då blev landets näst största, med över 9.000 invånare. 1907

I Kalle Rudolfs bok "Långedrag 1858-1943" påpekas, att AB Långedrag spelade en unik roll, då bolaget till stor del skötte vad som normalt var samhällets uppgifter. Sålunda drev bolaget ortens elverk och vattenverk. Man ansvarade för anläggning och underhåll av gator och vägar och man skötte parker och planteringar m.m. Bolaget betraktade sig därför som en slags fadersgestalt för Långedrag. Långedragbornas syn på saken var ofta en helt annan.

Långedrag får ett nytt skolhus och under byggnadstiden använder man "Hinsholmens Hopp" som skollokal. 1907

AB Långedrag erhåller koncession på en järnväg Stadsgränsen - Långedrag och i september startar trafiken fram till Hinsholmen.

I december samma år är sträckan Hinsholmen - Långedrag färdig och 1908 är slutstationen Saltholmen, som nu förbundits med Vässingsö genom en vägbank.

Ödraget, mellan Kilen och GKSS-hamnen, fylles igen när spårvägen drages till Långedrag.

Saltholmen och Långedrag fick stationshus av lika utseende, med väntsal och öppen veranda.

Långedrag stationshus innehöll dessutom godsexpedition och postkontor.

Trafikförmannen var tillika föreståndare för postkontoret.

Övriga stationer och hållplatser fick stationshus av de mest skiftande slag - där sådana hus över huvud taget byggdes. På vissa platser ansåg man tydligen att passagerarna gott kunde vänta utomhus.

År 1909 drogs dubbelspår till Hinsholmen, 1911 till Långedrag och först 1926 till Saltholmen.

År 1907 startades trafik med särskilda godsvagnar och under "spanska sjukan" använde man sig av speciella likvagnar, som sedan var i bruk under åtskilliga år.

Post befordrades med spårvagnarna från år 1908 och från 1911 hade ordinarie vagnar också brevlådor som regelbundet tömdes vid Järntorget.

Varm- och kallbadhus byggs på Saltholmen och Göteborgs Roddförening får en hängbro från Vässingsö till Saltskär i Kilen, liksom också klubbhus och båthus. 1908

Ungefär detta år byggs missionshuset på Hinsholmen. 1910

Olof Carlson startar en mjölk- och brödaaffär i Wijks hus i Slipen.

Affären flyttar sedan till villa "Fredriksborg" och senare, år 1915, till en lokal i kommunalhuset.

År 1917 flyttar man slutligen in i egen, nybyggd fastighet bredvid kommunalhuset.

Omkring år 1910 bildar AB Långedrag ett särskilt bolag, "Långedrag Fastighets AB Johannelund" i syfte att inköpa det s.k. "Sommarhemmet" och tivolit vid Johannelund.

"Det ljuva livet" som levdes där uppfattades av kringboende som störande, varför det uppköptes av det nya bolaget, verksamheten lades ner och byggnaderna revs.

- På Saltholmen börjar man bygga en småbåtshamn, dock ej den nuvarande Saltholmshamnen utan en betydligt mindre föregångare. 1910
- I maj månad får Långedrag skola en flaggstång som gåva av Otto Berlin. 1911
- "Det uppdrogs åt skolrådets ordförande att framföra skolrådets tack."
- Trälastade fartyget "Svolder" strandar vid Vinga och lasten driver mot Långedrag. 1912
- Skärgårdsbefolkningen bärgar snabbt vad som bärgas kan och en hel del av det goda virket hamnar på Långedrag, där sedan åtskilliga hus fick en välbehövlig upprustning.
- "Bagarns hus" byggs, med stor personlig arbetsinsats av ägaren och byggherren. 1913
- Göteborgs Kanotförening bygger båthus på Saltholmen, med senare tillbyggnader åren 1922 och 1930. 1914
- Lilla Sällskapet, "LS", bildas med till synes huvudsakligt syfte att spela kort och att intaga god mat och dryck. Såvitt känt har inga förändringar företagits beträffande föreningens stadgar sedan starten.
- Balnd de ursprungliga medlemmarna märks: Fritz Mellander (Du Milde), Otto Berlin, Harry Lindbom, Otto H. Berlin, Carl Helgeson, Ivar Hansson, Erland Zell, Erik Klingener, Hakon Klingener, Hugo Ahrén, Karl Rudolf och Richard Berlin.
- Med insamlade medel byggdes detta år en fördämning, "spånten", i Kilen från Vässingsö till Skärvall via Saltskär och ett pumpverk höll vattenståndet i Kilen på en för alla behaglig nivå.
- Genom vanvård förföll spånten, med uttorkning och dålig lukt som följd och den vass som inplanterats till skydd för häckande sjöfågel tilläts att breda ut sig ohämmat.
- Kilen utvecklades att bli en igenslammad dypöl, men i stället för att återställa den i ursprungligt skick, tog man sig för att begagna Kilens inre del som avstjälpningsplats för allsköns rivningsbråte.
- En vacker havsvik med rikt fågelliv förvandlades till ett impediment i gradvis förvandling till en kolossal parkeringsplats.

Av det grönområde med bl.a. bollplaner som utlovades då Kilen 1914 började utfyllas blev intet och det lär väl heller inget bli, då manklargjort att några medel inte avsatts för detta ändamål och att pengamedel sannorlikt inte kommer att avsättas under överskådlig tid.

År 1914 var kraftledningen från Yngeredsfors klar och spänd från bergen ovan Johannelundsbadet till transformatorstationen på Saltholmen.

Den ledningen ersattes senare med en ny som leder till en transformatorstation vid Kilens strand på Vässingsö.

Sedan luftledningen försvann har långedragborna sluppit hålla sig med extra fotogenlampor i reserv vid strömavbrott under höststormarna.

Kommunalhuset byggs, ritat av arkitekt Rudolf Lange och uppfört av byggmästare August Gunnarsson på Långedrag. 1915

Förutom kommunalkontor fanns i huset en bostad för kommunalkamreraren, polisstation, telefonstation och brandstation.

Dessutom fanns i källaren Olof Carlssons affär samt Rodins gottaffär, en högt uppskattad lokal.

Mindre uppskattad var väl finkan som nu fick ersätta den gamla i "La'gårn" och den ännu äldre, inrymd i "en tornliknande byggnad" i restauranthallen, strängt bevakad av konstapel Jönsson iförd civil kostym och med beväringmössa modell/Ä.

Under åren 1915 - 1955 utarrenderades Johannelundsbadet, "kommunalbadet", till Göteborgs Stad.

Från detta år och några år framåt anordnade dr. Allard resor 1917 med abonnerad spårvagn till Johannelund för "badbarn" från Göteborg. Verksamheten flyttades senare till Askim.

Göteborgs Sjöscoutkår inviger sin stuga på Vässingsö invid GKSS-hamnen.

Stugan är nu privatbostad och helt ombyggd.

Själva flyttade sjöscouterna till Brännö.

Invid stugan på Vässingsö fanns tidigare ett fiskrökeri.

GKSS påbörjar byggandet av den yttre vågbrytaren i sin hamn. Sista delen av denna pir färdigställs år 1929.

Samhället övertager kostnaderna för vägbelysningen, något som 1919 hittills ålegat fastighetsägarna.

Den 17 augusti "planterar" Göta Coldin ett kors på "Polismästarn" utanför Långedrag. 1921

Den innersta meningen med detta kors är en ordenshemlighet, men då grundet därefter inte längre är hemligt, har åtgärden haft viss betydelse även för ej "upplyste ordensbröder."

Korset har många gånger farit illa och det har därför ersatts vid två tillfällen, åren 1950 och 1967.

Den 11 juni detta år lät sig författaren av denna kalender födas till världen, ej på själva Långedrag men på Hinsholmen, ett hemman med uråldrig besittningsrätt till Långedrag's Strandplats.

Om Coldin ville hedra nedkomsten med sin korsplantering är ej bekant.

Långedrag'slinjen får nya, stora boggiévagnar som blev speciella för den linjen, och de togs ur bruk först vid omläggningen till högertrafik år 1967. 1922

O.L.Ahlrots affär öppnar i egen fastighet vid nuvarande Palm-sundsgatan och ägaren hade sin bostad i grannvillan. 1923

Enligt en skylt på fasaden sålde man bl.a. "sydfrukter och delikatesser," men sortimentet uppvisade nog mest sedvanliga spece-rivaror.

Ägarinnas make, J.E.Kling gjorde sig känd som framstående deko-rationsmålare och i åtskilliga kök på Långedrag utförde han fina ådringsmålningar på dörrar och luckor.

Ahlrots affär överläts till ny ägare år 1935 men är numera ned-lagd och huset omändrades till privatbostad.

Charles Ericson startar regelbunden passagerartrafik på Asperö/Brännö och trafiken pågår i hans regi till 1974 då den överta-ges av Spårvägen.

Från december månad var Långedrag's telefonstation inrymd i Jar-léns fastighet vid nuvarande Eckragatan invid Långedrag's gamla skola efter att tidigare ha funnits i magister Palmgrens hus i närheten.

Telefonstationen flyttades senare till det nybyggda kommunalhuset och lades ner i samband med telefonnätets automatisering.

Härefter fanns rikstelefon för allmänheten samt telegraminläm-ning under ett års tid hos Hilda Albrøchtson, sedan från 1942 till 1944 hos Astrid Eriksson i Svensborg och slutligen i Dag-mar Christersons kiosk vid Långedrag's hållplats.

Till Göteborgsutställningen detta år byggdes på Saltholmen ett

simstadion med hopptorn, omklädningshytter och publikläktare. 1923
Under en rad år hölls där regelbundet sim- och hopptävlingar
arrangerade av "S02" och "Najaden."

Simskola fanns också och årligen hölls simpromotion med elever
från Saltholmens och Johannelunds simskolor.

Varje nyårshelg hade också "Isbitarna" sin välbesökta uppvis-
ning i vinterbadandets konst.

Simstadion fick förfalla liksom det mesta av kallbadhusen.
Resterna hålls dock samman av entusiastiska, frivilliga bad-
ivrare som väl är immuna emot det lätt utspädda kloakvatten som
numera omger Saltholmen.

Sommarrestauranten får detta år en tillbyggnad "bankettsalen"
och Vikingsborg byggs om till konditori och teater.

Personalbostaden "Paradiset" vid restauranten byggs - och rivs
sedan år 1982. Den gamla hotellbyggnaden "Tupphuset" eller
"Sjunde himlen" står dock ännu kvar. Också detta hus var under
många år personalbostad sommartid.

Långedrag Segelsällskap bildas på Café Utsikten i Gamla Hamnen.
Initiativtagare och sällskapetets förste ordförande var Elof Holm-
berg.

Övriga styrelseledamöter var Alfons Eriksson, Aste Sandén, Emil
Sjöberg, Herbert Svensson, Yngve Johansson och Knut Sjögren.

Första Älvsborgssimningen startar från Röda Sten med mål på 1924
Långedrag.
Tävlingen hölls sedan under många år dock ej nu längre.

Nya Eckran brinner och Långedrag frivilliga brandkår släcker 1925
med bistånd av Hagens brandkår och en styrka från Göteborg.

Efter slutfört uppdrag förklarar man trosvisst, att allt skul-
le ha ordnat sig till det bästa även utan hjälp utifrån.

Frågan är dock om Långedrag brandbil var först på platsen.
Man hade en äldre Ford, arrangerad som brandbil och med den
egenheten att inte vilja starta med mindre än att "Röken" kom
och utförde diverse besvärjelser.

Resultatet var därför ofta det, att eldsvådan var överstånden
när bilen kom fram och den fick därför namnet "Eftersläckaren."

Manskapet hade väl fått taga sig till brandplatsen på annat sätt.

Detta år beslutar sig Älvsborgs Municipalsamhälle för att upp- 1926
sätta en "elitbrandkår."

Långedrag's hamm får vägförbindelse från allmänna vägens slutpunkt vid Långedrag.

Väg hade länge funnits, men den ändrades nu från enskild väg till allmän väg, av betydelse för underhållsansvaret.

Sedan beslut fattats om inrättandet av en fast polisorganisation i Älvsborgs Municipalsamhälle, utannonserades lediga platser som överkonstapel och poliskonstaplar.

Till överkonstapel utsågs bland ett 30-tal sökande poliskonstapeln vid Stockholms kriminalavdelning Nils Rosén, med anställning från den 1/1 1926 och med en årlig kontantlön om kr 4.700:-

Vid årets slut rapporterade den nya poliskåren, att 69 fyllerister hade finkats, att två personer olovligen hade försålt pilsnerdricka och att en man idkat vårdslös stensprängning. Var det mårne Sten-Olle som utmärkt sig?

F.ö. hade åtskilligt annat "beivrats."

Helt utan bekymmer var dock inte arbetet för den nya poliskåren. "Fiskaren David" hade låtit meddela, att han ämnade väcka åtal mot polisen för omild behandling när han vid tre tillfällen under augusti månad hade införpassats i polisfinkan.

Rapporten visade, att poliskåren varit mycket effektiv under det första arbetsåret och liknande, ambitiösa insatser redovisades under de kommande åren.

Bland "vännerna av ordning" återfanns en ingenjör som indignerat krävde en insats av "lagens långa arm" då han upptäckte att en granne målade sitt staket på en söndag. Ingenjörens polisanmälan grundades på grannens flagranti sabbatsbrott. Då anmälan ej inlämnats skriftligen, föranledde den ingen vidare åtgärd från polisens sida.

Lika liten framgång rönt ingenjören då han anmälde samme granne för att på sin 50-årsdag ha bränt av ett fyrverkeri utan att först ha inhämtat vederbörligt polistillstånd.

Ingenjören sade sig ha störts av smällandet, vilket han givetvis inte hade blivit om grannen sökt och erhållit tillstånd.

Tillstånd meddelades i efterhand och ingenjören kunde somna om.

Vid Hagens kapell hade en ny komministerbostad byggts och komminister Albin Rosengren hade förklarat sig utomordentligt belåten med bygget.

"Dödsfällan" på Hinsholmen, vägkröken utanför Isakssons tomt, har nu byggts bort.

Antalet hundar rapporterades, 105 st mot 95 föregående år. Siffran gällde sannorlikt hundar för vilka skatt betalats. De övriga uppgick helt säkert till okänt antal som dock emellanåt reducerades i den takt som löslöpande hundar infångades och överlämnades till "Nattman" i Sanna.

Detta år erhöll landsfiskal Bergenlund som "den ende landsfiskalen vida omkring" rätt att förrätta borgerliga vigslar. 1926

I en trafikräkning konstateras att "trafiken på vägarna inom Älvsborgs municipalsamhälle är betydligt mindre på hösten än på sommaren." En i sanning överraskande upptäckt.

Meddelas att "bettlarna i Hagen och Långedrag numera allmänt omhändertagas av Långedragspolisen." Hyggligt av dem. 1927

Vidare meddelas att "med anledning av influensan, dansförbud införts i Älvsborg." Såvitt känt har förbudet inte upphävts.

Hammarbygården vid Saltholmsgatan brinner, dock med begränsade skador på byggnaden.

AB Långedrag bygger nytt hus invid Långedragss hållplats, med kontorslokaler och bostad för verkställande direktören. Den tidigare använda fastigheten längre ut på Vässingsö säljs och blir privatbostad.

Långedragss Gymnastik- och Idrottsförening begär genom Elof Holmberg av municipalfullmäktige ett bidrag om 500:- kronor för förhyrning av en idrottsplats. Ansökan avslogs utan diskussion.

I Emil Holsts smedja har inbrott förövats, varvid man tillgripit en fil, ett skavstål och ett mindre borrh.

Med dessa verktyg har man sedan tagit sig in i sommarrestauranten där 20 askar Abdullacigarretter och en liter punsch stals. På platsen hade man dessutom förtärt diverse spirituosa.

Man planerar nu att draga Säröbanan till Göteborgs hamn via Käringberget och Långedragsslinjen, med godstrafik under de tider på dygnet då persontrafiken ligger nere.

Beslut fattas om att bygga en tilläggsbrygga för skärgårdstrafiken på Saltholmen. 1928

Utanför Långedrag arrangeras årets Guldpokalseglingar med nio deltagande nationer. Den svenska båten "Tan" vinner stipulerade tre seglingar och Guldpokalen stannar för ytterligare ett år i Sverige. 1930

Göteborgs Roddklubb bygger nytt båthus på Saltholmen.

Den 2 januari detta år bildas Västra Frölunda IF på Meijers Café vid Hinsholmen.

Initiativtagare är åter Elof Holmberg som hade bildandet av klubbar som sin stora passion.

Den under några år så livaktiga Långedrag's Skridskoseglarklubb var t.ex. hans verk och när han inte bildade nya klubbar, skapade han nya sektioner inom befintliga föreningar. 1930

Han möttes väl inte alltid av entusiasm för sina idéer, något som emellertid inte hindrade honom i nämnvärd grad. Blev det stopp, arrangerade han i egen regi tävlingar i diverse för Långedrag udda idrotter, såsom skidåkning, sparkstöttingsåkning m.m. och mötte då alltid ungdomens stora gillande. När "Becka" kom vaggande i god fart, med de pliriga ögonen fulla av entusiasm och med en otänd stump "Havanna 2" i mungipan, förstod man genast att något var i görningen.

Som s.k. "radskrivare" i GP och med någon sorts ensamrätt till förekommande evenemang på Långedrag med omnejd, var det naturligt att han ständigt var på språng för att skaffa "hett stoff".

Hans långa referat från ofta egenhändigt anordnade idrottstävlingar o.dyl. lär dock ha skurits ner högst betydligt innan de trycktes och betalades.

Detta år bildades Långedrag's Tennisklubb, för ovanlighetens skull ej av Elof Holmberg. 1931

Klubben arrenderar därefter under åtskilliga år tennisbanan i den s.k. "parken" av AB Långedrag och ordnar där årligen en rad tävlingar. Aktiviteten inom klubben var också intensiv och det var som regel svårt att få tid på banan.

Varje midsommar spelade klubbens "förmågor" högt uppskattade revyer på Vikingsborg, då långedrag'sborna gisslades i vederbörlig ordning.

300 åskådare kunde med möda klämmas in i salongen och "festouvertyr" spelades regelbundet av restaurantens dansmusiker Scendekorationer och dräkter kom lika regelbundet från "egna ateljéer" och från Lagergréens och Berlins vindar.

När Vikingsborg under kriget rekvirerats av militären kunde inga revyer längre spelas och teaterverksamheten lades ner.

Långedrag's stationshus rivs detta år och samma öde drabbar år 1937 stationshuset på Saltholmen som väl hade kunnat komma till nytta för skärgårdstrafiken. 1935

Långedrag har nu begåvats med gatunamn att ersätta de gamla husnamnen som postadress. 1936
Till allmänhetens hjälp har man i Älvsborgs Kommunalkalender för år 1936 infört ett korsregister där man kan se vad de gamla och kända husen nu har för gatuadresser.

Älvsborgsvägen, numera Torgny Segerstedts gatan, är nu utlagd och skall "sätta sig" före permanentbeläggning. 1936

Gatan blev en provväg med stensättning i ett otal mönster och tekniker för att utröna bästa metoden. Förmodligen blev det hela misslyckat, då man senare asfalterade hela gatan.

I Västra Frölunda Kommunalkalender läser man bl.a. att folkmängden den 1/1 1936 var 12.040 personer och att utdebiteringen per skattekrona år 1935 var kr 13:63.

Poliskommissarie var Nils Rosén som till hjälp hade fem ordinarie och två extra konstaplar. Handräckningspolisen bestod av fyra fjärdingsmän.

Styrkan på kommunalkontoret bestod av en kommunalkamrer, en kassörska och fem kontorister.

Vidare fanns två distriktssköterskor och tre barnmorskor.

Antalet lärjungar var 1.406 och i Långedrag skola tjänstgjorde två folkskollärare och två småskollärare, alla kvinnliga.

Albin Rosengren var församlingens kyrkoherde och Georg Thorén var komminister i Hagens kapell.

En sotaremästare skulle räkka till för hela municipalsamhället.

Renhållningsstadgan och Brandordningen var tydliga nog. I den första slås bl.a. fast, att "i varje fastighet skall finnas tillräckligt antal avträden" och i den andra meddelas, att man utan brandchefens tillstånd "inte får bära fackla eller bloss." Det måste ju vara en viss ordning i detaljerna.

En egendomlig spårvagn uppenbarar sig på Långedragslinjen, en tidig föregångare till nutidens vagnar men tydligen bristfälligt ihopkommen då den för det mesta stod inne för reparation. 1937

Vagnen var smått sensationell, då den hade en separat rökkupé som givetvis måste prövas, även om man aldrig annars rökte.

Skapelsen försvann dock snart och sörjdes av ingen.

Banvaktstugan vid Stadsgränsen har nu tjänat ut och rivs. 1938

Under åren kring 1938 anläggs vintertid av frivilliga krafter en mycket uppskattad skridskolöparbana på Kilen där man i strålkastarljus kunde träna och tävla.

Deltagandet var tidvis stort men sällan långvarigt på grund av de ständigt opålitliga isarna.

- Kilen var under alla år en mycket uppskattad skridskobana och med extraturer fraktade Spårvägen ut göteborgare i mängd om söndagarna. 1938
- Bandmatcher och skridskoseglingar förekom regelbundet och man kunde någon gång också se isjakter på isen.
- Det var rena julafton för korvgubben med sin låda på magen och för kiosken med sin varma saft. Man bytte om till skridskokängor vid strandkanten som sedan var fylld av skor och stövlar och sällan eller aldrig hände det att några kom bort.
- Spårvägslinjen Hinsholmen-Långedrag drages nu fram på egen banvall.
- Därefter återstår bara sträckan Långedrag-Saltholmen, där spårvagnar och bilar ännu måste samsas om utrymmet.
- Ett nytt skolhus byggs på Långedrag, i dag "gamla skolan." 1940
- Den nybyggda Saltholmshamnen tages i bruk. 1941
- KA 4 bygger sin anläggning vid Käringberget. 1942
- Roddföreningens klubbhus och båthus på Saltskär i Kilen brinner. De ersätts senare med nybyggnader. 1944
- Västra Frölunda s:n och därmed även Älvsborgs Municipalsamhälle med Långedrag införlivas med Göteborg. 1945
- Stadsgränsen ändrar namn till Kungssten.
- Långedrags Segelsällskap köper klubbhus på "Räkudden." 1946
- Göteborgs Stad köper samtliga aktier i AB Långedrag med dotterbolagen Långedrags Restauranter och Styrsö Trafik AB. 1949
- På Käringberget öppnas i oktober Apoteket Vipan, traktens första apotek. 1950

- Lättmetallbåten "Långedrag" som inte tål saltvatten, startar rundturer i södra skärgården. "90 oförglömliga minuter" säger man sig kunna erbjuda. 1950
- Försäket slog mindre väl ut och båten försvann till andra farvatten.
- "Långedrag's Gamla Hamn och Slip" registreras detta år som en "ekonomisk förening upa."
- Föreningen arrenderar Långedrag's Gamla Hamn av markägaren och hamnen muddras nu upp och förses med nya bryggor och brobänkar för c:a 100 småbåtar tillhöriga befolkningen å Långedrag, Hinsholmen, Käringberget, Hagen m.fl. hemman, så som sägs i storskifteshandlingarna av år 1806.
- Gamla Hamnen har blivit en mycket uppskattad utflyktsplats för göteborgarna och många är de turister som besöker hamnen för en titt på det enda egentliga kustsamhälle som finns kvar inom stadens gränser.
- "Martin" m.fl. ger därtill extra sälta och äkthet åt bilden.
- Vikingsborg omändras till affärslokal för försäljning av båtar och båttillbehör. 1951
- Affären övergår senare i nya händer och döps till "Viking Yachting."
- Kilen fylls delvis igen och 100.000 kvm mark skapas av det förutvarande, fågelrika området, men av de storstilade planerna på lekfält m.m. synes ingenting bli. Barn och ungdom på Långedrag anses tydligen inte ha samma behov av utrymmen för sina aktiviteter som barn på andra håll. Varför har ingen förklarat. 1952
- Tillkännages, att Långedrag, Näset, Järnbrott och Högsbo nu blir utan polis, då där befintliga polisstationer dragas in. 1954
- Långedrag's Sjöscoutkår bildas och får lokaler i f.d. kommunalhuset. 1957
- De flyttar senare till egna lokaler vid Nya Varvet.
- I den nedlagda vattenreservoaren vid Försvargatan anlägger Chalmers en provningsanstalt för fartygsmodeller m.m. 1960

- Hjalmar Eliasson öppnar bensinstation och bilverkstad på platsen för gamla "Ekmans Bilstation." 1960
- Nya Långedragsskolan byggs på "Hobohms äng." 1966
- Småbåtshamn börjar byggas vid Johannelundsbadet. Hamnen är helt färdig och invigs i maj 1975. 1967
- Snickeriavdelningen vid Ängholmens Varv brinner. 1968
- Vid gamla ångbåtsbryggan anläggs i privat regi en mindre småbåtshamn där också m/s Westkust får permanent förtöjningsplats. 1971
- I samarbete med Långedrag Segelsällskap startar Sjösportsskolan sin verksamhet i lokaler i gamla "Weidigska villan" invid Långedrag Vårdshus.
- Långedrag Postkontor, "Västra Frölunda 6" drages in och ersätts med nytt postkontor vid Käringberget. 1976
- Delar av kallbadhuset på Saltholmen brinner ner och branden antages vara anlagd. 1977
- Ett förslag om ny terminal för skärgårdstrafiken på varmbadhusets plats avslås.
- Ny terminal byggs i stället på Saltholmens västra sida och tas i bruk år 1978.
- Wahlborgs varv i Kilen brinner. 1978
- La'gårn rivs. 1979
- Småbåtshamn planeras återigen vid Aspholmen utanför Saltholmen.
- Sommarrestauranten rivs och Combex bygger båthall m.m. på platsen för gamla "La'gårn." GKSS bygger nytt klubbhus. 1980

En cafébyggnad uppföres på platsen för gamla sommarrestauranten och döps av folkhumorn till "Fem Ekor." 1980

AB Långedrag presenterar ett förslag till hotellbyggnad på Skutskär, en mer än 50 meter hög koloss. Byggnaden fick av lättförståeliga skäl omgående namnet "Mattssons skampåle" till icke ringa förargelse för några partivänner till Långedragssbolagets styrelseordförande. 1981

Tornvillan är i riskzon att rivas för att ge plats åt storhotellet, liksom också Vårdshuset och det gamla hotellet "Tupp-
huset" eller "Sjunde Himlen." Så också "Weidigska villan."

Föreningen Långedrag bildas och presenterar sitt förslag till förnyelse av Långedrag, utan hotell men med ny restaurang och diverse andra tänkbara anläggningar till allmän trevnad.

Saltholmen får en ny och större trafikbrygga och varmbadhuset vill man riva. 1982

Djurskyddsföreningen överlämnar ett diplom till "Svanmatargruppen i Långedrag Gamla Hamn" för uppoffrande djurskyddsarbete.

En mindre del av det gamla Långedrag får nu kommunalt vatten och avlopp, bara 37 år efter införlivningen med Göteborg.

Meddelas, att planerna på storhotell på Långedrag skrinlagts, då bristande intresse visats från tilltänkta finansiärer. I stället skall man forcera fram en plan för en ny restaurang som också skall innehålla de så hett eftertraktade konferenslokalerna. Långedragssbolagets ledning har dock inte givit upp, utan drömer vidare om sitt konferenshotell som man menar "skall ge liv åt Långedrag." 1983

Uppgifterna i denna kalender bygger till viss del på egna och andras hågkomster och jag tackar alla långedragsvänner för många och goda bidrag.

Stor nytta har jag också haft av min faders stora klippbok, hans böcker och föredrag om Långedrag från barn- och ungdomsåren och ur en rad publikationer har jag kunnat hämta mycket annat av intresse.

Efterföljande källförteckning ger den intresserade anvisning om var han kan finna mer om Långedrag.

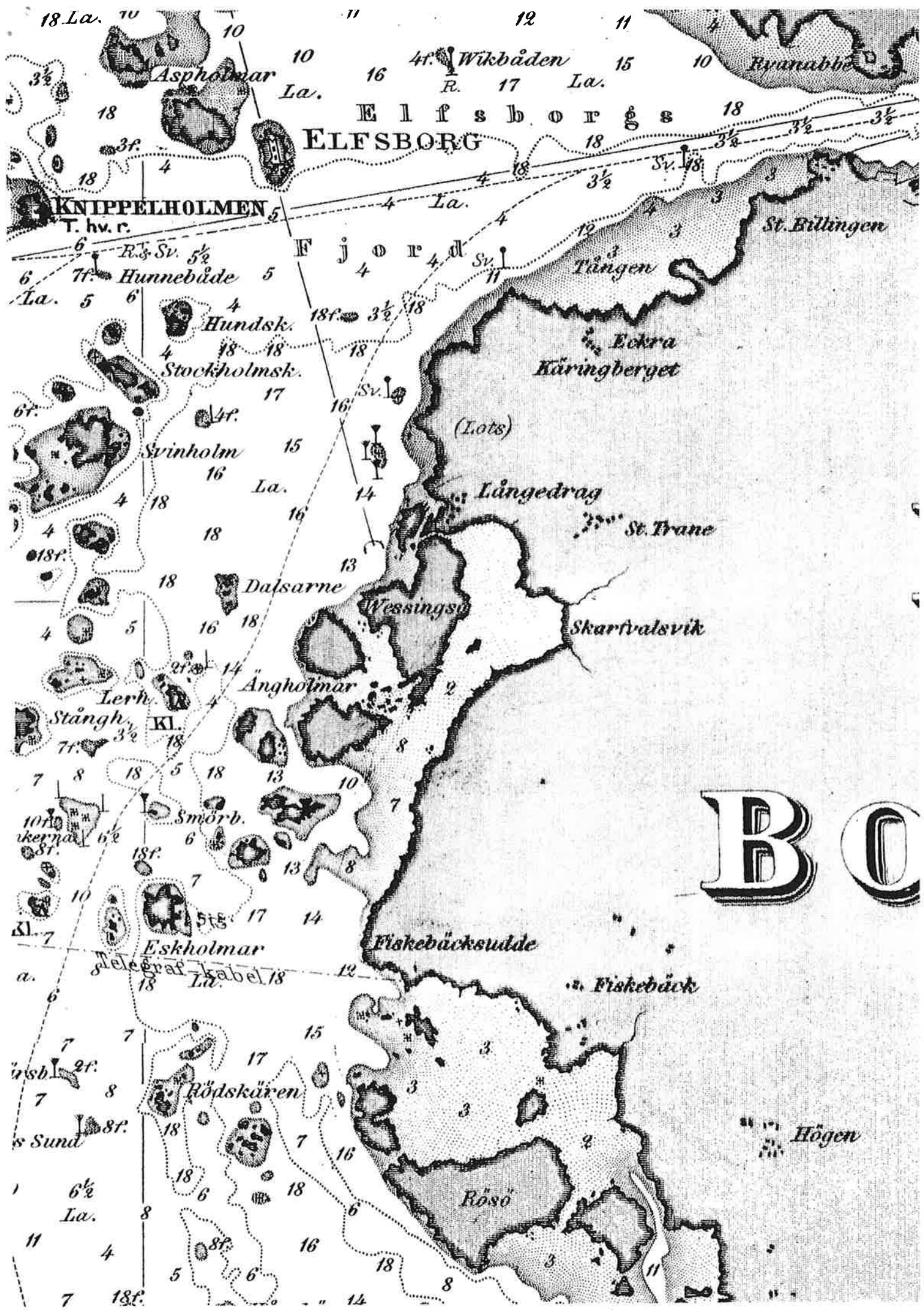
KÄLLFÖRTECKNING

Fredberg	Det gamla Göteborg
Lars Nyström	Västra Frölunda Historik
Oscar Jonsson	Skolor och lärare i Västra Frölunda och Nya Varvet
Karl Rudolf	Långedrag 1858 - 1943
Stig Hammarson	Spårvägen i Göteborg 100 år
Sven Gulin	Interiörer från Västra Frölunda för 300 år sedan
Richard Berlin	Tyg och Otyg Rutigt och Randigt
AB Långedrag	Svenska Öarna
Långedrag Segelsällskap	1923 - 1973
S.S.Aeolus	1887 - 1912
G.K.S.S.	Minnesskrift vid 75-årsjubiléet 1935
Västra Frölunda I.F.	Jubileumsnummer av "Frölundaiten" 1980
Göteborgs Kanotförening	1911 - 1971
Västra Frölunda Kommunalkalender	1936 - 1939
Instruktion för polispersonalen i Västra Frölunda polisdistrikt	
Särskilda ordningsföreskrifter för Älvsborgs Municipalsamhälle	

Det står läsaren fritt att hämta enstaka uppgifter ur denna kalender för eget bruk, men han tillåts ej att låta trycka av den, varken helt eller delvis, utan angivande av källan.

Uppgifterna i kalendern har insamlats under vintern 1982-1983 och sammanställningen har gjorts sommaren 1983 av

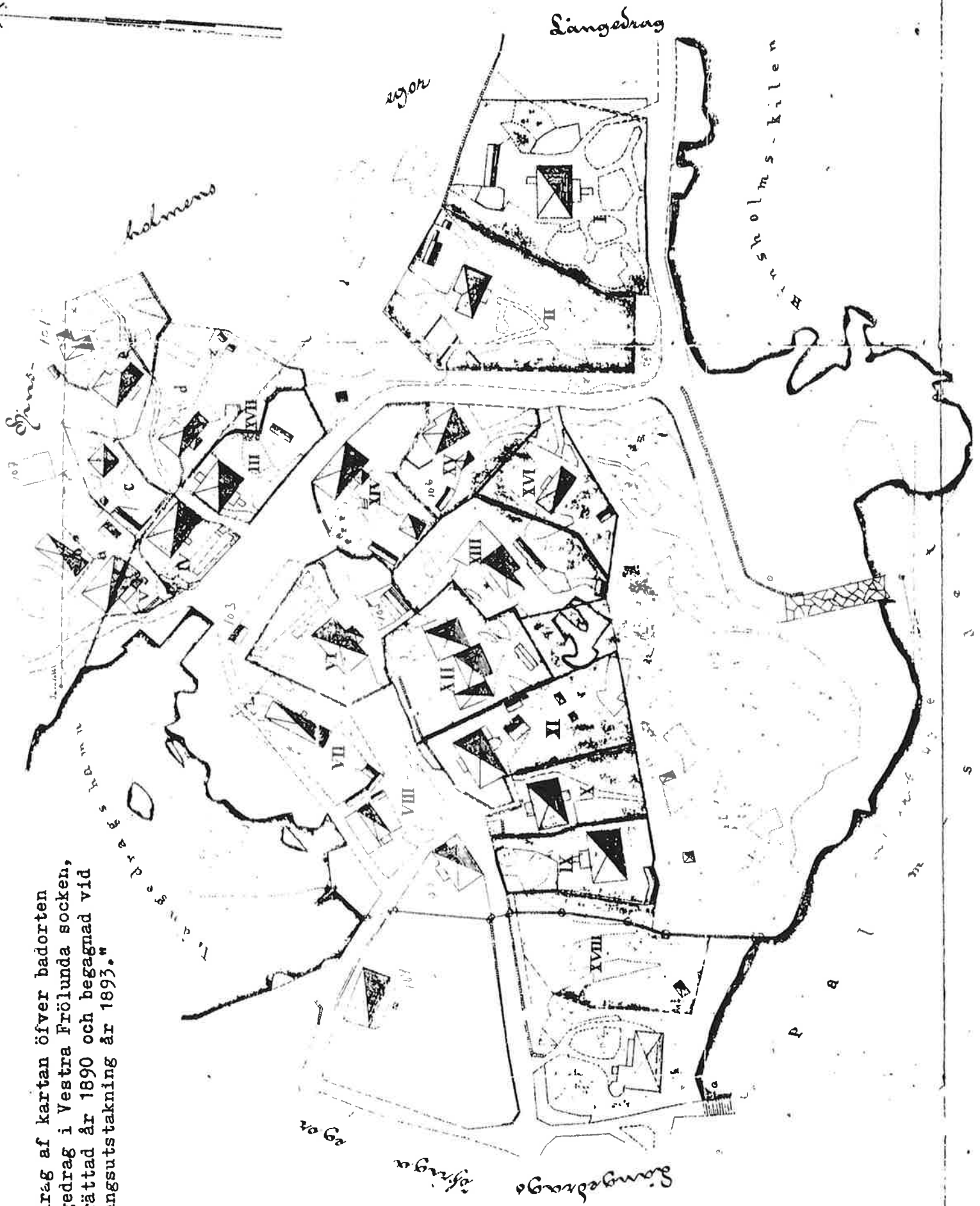
Leumart Berlin

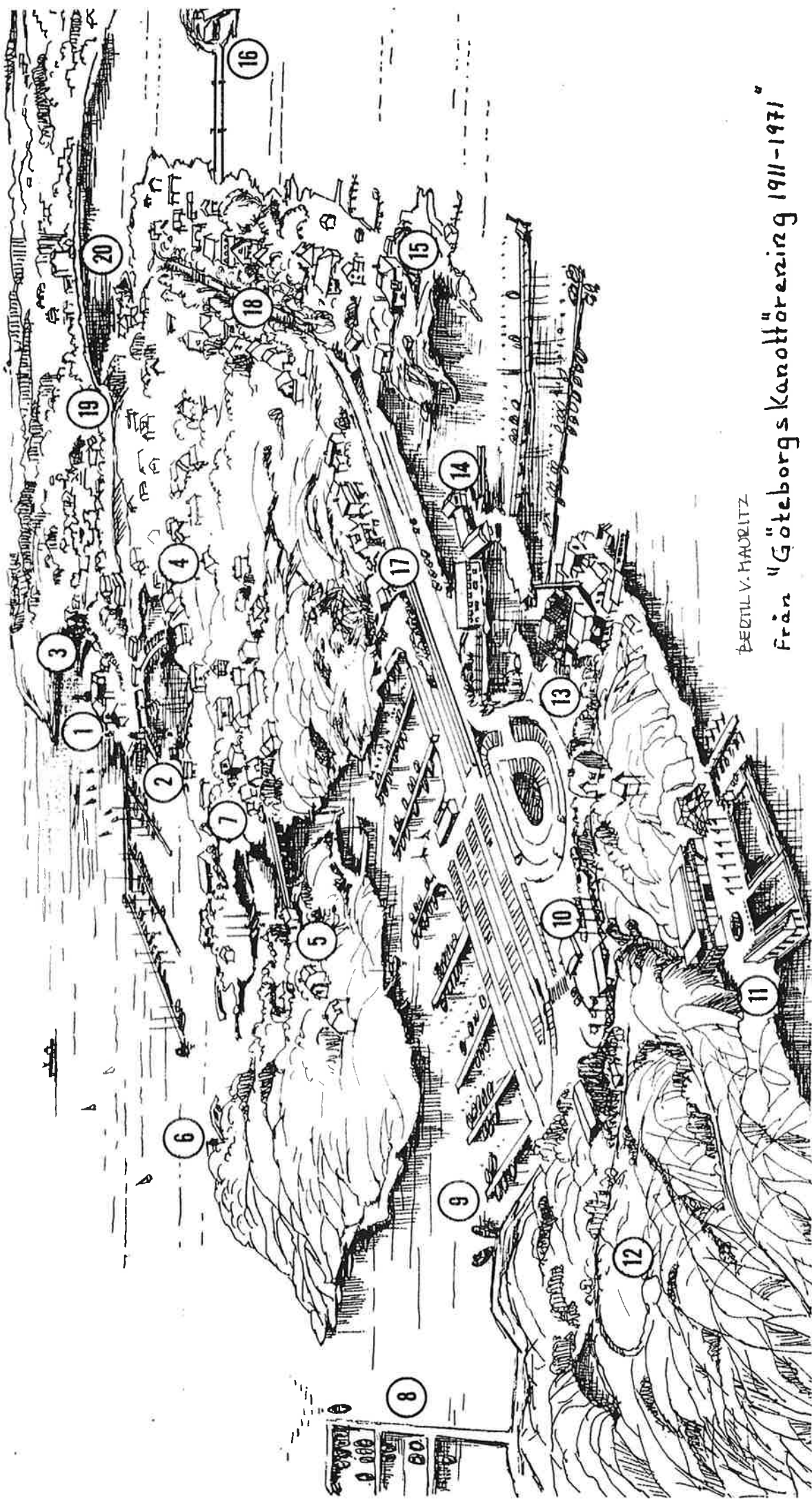

BO

Högen

"Utdrag af kartan öfver badorten
 Långedrag i Vestra Frölunda socken,
 upprättad år 1890 och begagnad vid
 rågångsutstakning år 1893."

BERTIL V. HAJDITZ

Från "Göteborgs Kanotförening 1911-1971"

- ① Långedragets restaurang. Vårdshuset uppfördes 1868 och sommarrestaurangen 1904. Långedragets brygga. Området från början en holme, Skutskär.
- ② Den första kallbadanläggningen tillkom 1858-1860. Badhusen byggdes 1911. GKSS bildades 1860 och hamnen invigdes den 14 juni 1929.
- ③ Långedragets Segelsälls källhus. Sällskapet bildades 1923, köpte fastigheten 1945.
- ④ Hjalmar Johanssonssons båtvär.
- ⑤ Angelninen. Sedan gammalt lotsbåtshamn i Göteborg.
- ⑥ Ängholmens vär.
- ⑦ Väsingsö med vacker villabyggnad.
- ⑧ Saltholmens båthamn och båtvär.
- ⑨ Saltholmens brygga med båtar till Södra skärgården. Göteborgs Roddklubb båtshus. Klubben bildades 1880.
- ⑩ Spårvagshållplats och entré till Saltholmsparken.
- ⑪ Här kommer, får vi hoppas, ett modernt familjebad att växa fram de närmaste åren.
- ⑫ Saltholmens utsiktspais. Här planerade man en gång en restaurang.
- ⑬ Saltholmens varmbadhus. I villan bor badmästare Erlend Petersson.
- ⑭ Göteborgs Kanotföreningss båthus.
- ⑮ Våra närmaste grannar Fixfabrikens direktör Walter Bengtsson och handlanden Erik Malmgren.
- ⑯ Sallskär med Göteborgs Roddförenings båthus, invigt 1908. Föreningen bildades 1879.
- ⑰ Här bor en annan grannar, villan Saltholmsgatan 71, disponent Gunnar Svansström.
- ⑱ Vacker villabyggnad vid Saltholmsgatan.
- ⑲ Långedragets spårvagshållplats.
- ⑳ Bagarns hus. Inre delen av Hinsholmskilen, fört Väsingsö.